

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

Luvussa 1 on hyviä täydennyksiä ja täsmennyksiä verrattuna voimassa olevaan jätelakiin (646/2011). Eryteisesti täsmennys lain tarkoituspykälään (1 §) sekä 6 §:ään tehdyt täsmennykset ovat hyviä ja tarkoituksenmukaisia.

On myös hyvä, että EU on saanut kehitetty end-of-waste -tematiikkaa eteenpäin kiertotalousajattelun läpimurron myötä (5 §). Olisi tärkeää, että tähän saadaan mahdollisimman paljon standardointia ja keskitetysti sovitut menettelytavat, jotta asia edistyisi myös käytännössä eivätkä haitta-aineet muodostuisi ongelmaksi jätteistä tehdyissä kierrätysmateriaaleissa.

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

8 § Etusijajärjestys ja jätteen synnyn ehkäisy

Vaikka tätä pykälää ei olla muuttamassa, on tarpeellista nostaa esiin ikuisuuskyseminen jätteen synnyn ehkäisystä eli siitä huolehtimisesta, ettei jätettä ylipäättään syntyisi edes kierrätettäväksi vaan että tavaroiden korjaaminen ja uudelleenkäyttö kehittyisivät viimeistään nyt kiertotalousajattelun myötä. Kiertotaloudessahan pyritään koko tuotannon ja kulutuksen materiaalikiertojen mullistamiseen elinkaariajattelun ja resurssitehokkuuden avulla. Siksi sen pitäisi vahvistaa jätteen synnyn ehkäisyä entistä paremmin. Tämä jää jätelakiuudistuksessa edelleen tulevien EU-aloitteiden varaan, joita sentään on onneksi suunnitteilla kiertotalouden lipun alla.

9 §:ssä myös tervetulleita täsmennyksiä.

Hyvää luonnoksessa on siis kaiken kaikkiaan se, että jätelakiehdotuksessa on monessa kohtaa kiertotalousajattelun ja jätehuollon kehittymisen myötä täsmennyttä terminologiaa, täsmällisyyttä ja selkeyttä. Työryhmä ja sihteeristö on siis tehnyt pohjatyön hyvin.

15 §:

Tärkein muutostoive lakiluonnoksessa liittyy kierrätystavoitteiden velvoittavuuteen. EU velvoittaa Suomea kierrättämään jätteistä 55 painoprosenttia vuonna 2025, 60 painoprosenttia vuonna 2030 ja 65 painoprosenttia vuonna 2035. Jätelaki ei kuitenkaan velvoita ketään noudattamaan niitä, ei edes valtiota. Valtiolla ei olisi kuitenkaan riittävästi ohjauskeinoja asiaa.

Muutostoive olisi siis se, että kunnat tai kuntayhtymät (käytännössä esim HSY tai Pirkanmaan jätehuolto) velvoitettaisiin omalla alueellaan vastaamaan siitä, että kierrätystavoitteet täyttyvät. Nehän hoitavat jäteyhtiöittensä kautta jätteiden keräyksen ja loppusijoituksen, ja ilman jotakin tahoja erikseen velvoittavaa määräystä tavoitteita tuskin saavutetaan.

Jätteitä poltettiin viime vuonna todennäköisesti noin 60%. Jätteiden poltosta pitäisi siis vähentyä vähintään kolmasosa, todennäköisesti puolet, jotta kierrätystavoitteisiin olisi mitenkään mahdollista päästä. Kun poltettavien jätteiden määrää ei voi mitenkään säädellä, kunnat ja kuntayhtymät käyttävät jätteidenpolton ansaintamahdollisuuden hyväkseen. Niille ei ole sanktioita jätteiden polttamisesta eikä kierrätystavoitteiden laiminlyönnistä. Asia tulisi saada lakiin tai sen perusteella annettaviin asetuksiin.

Vaikka muodollisesti asiasta määrätään vastaamaan joku ELY-keskuksista, sillä ei ole velvollisuutta eikä määräysvaltaa prosenttitavoitteiden saavuttamiseen. Sitovuutta ei ole myöskään valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa (Valtsu). Kierrätysvelvollisuuden toteuttamisvastuuta ei määrätä kunnille (yhtymille) eikä siis jätelautakunnille tai jäteyhtiöille. EU:n tavoitteet ovat sitovat, mutta ilmeisesti valtio maksaa mieluummin sakot EU:lle kierrätyksen puutteista kuin määrää ketään vastuuseen.

Yksi puute on teollisuus- tai toimistokiinteistöjen erilliskeräysvelvoitteissa. Asuinkiinteistöllä raja määrätään asuntokohtaisesti (5 huoneistoa). Muu kiinteistö määrätään kilomääräisesti. Kuitupakkausten 5 kg per viikko tulee helposti täyteen, mutta 5kg muovia viikossa on suuri määrä.

Esim. viisi yhden hengen yritystä pienteollisuuskiinteistössä tai liikerakennuksessa ei välttämättä tuota 5 kiloa, mutta tilavuudeltaan se on iso määrä.

Vaikka erilliskeräyksessä mennään eteenpäin, jäänee järjestelmään vielä hiomista tuleville vuosille.

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

-

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

-

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

88 §:

Tässä pykälässä esitellään uutena innovaationa alueellisen jätesuunnitelman sijaan alueellinen yhteistyöryhmä seuraamaan Valtsun toteutumista alueella. Olisi tärkeää, että kierrätystavoitteet jaettaisiin alueellisesti sitoviksi tavoitteiksi, joita nämä yhteistyöryhmät toteuttaisivat.

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenveto

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

Pahin puute lausuntoaineistossa on asetusten tekstien puuttuminen. Laki siirtää paljon tärkeitä yksityiskohtia asetuksiin ja siellä on vain yhteenveto tärkeimmistä asetusten kohdista. tämä vaikeuttaa kokonais kuvan saamista muutosten laajuudesta.

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

Jätelakiuudistuksen parhaita puolia ovat määräykset, joilla suoraan pyritään nostamaan jätteiden kierrätysosuus EU-direktiivin sitovien kierrätystavoitteiden tasolle. Siihen liittyy mm määräys siitä, että kunta järjestää jätteenkuljetuksen ja kiinteistön haltijan tilaama jätteenkuljetus on kielletty. Tähän asti eri tutkimuksissa on havaittu, että jopa 15 % kiinteistöistä ei ole järjestänyt jätteenkuljetusta kummallakaan tavalla, ne siis eivät ole liittyneet kumpaankaan järjestelmään. Osuus on suuri, koska se on ollut käytännössä mahdoton valvoa. Tästä jätteiden kuljetuksestahan on väännetty kättä ainakin 90-luvulta alkaen, joten on hienoa, että siihen nyt ilmeisesti tulee entistä toimivammat käytännöt.

Samaan kierrätystavoitteen nostoon liittyy määräys siitä, että kiinteistöillä jätteiden erilliskeräyspakko laajenee, suunnitelman mukaan yli 5 asunnon kiinteistöihin. Niillä on oltava eri jäteastiat myös muovipakkauksia varten. Se tehostaa jätteiden lajittelua ja sitä kautta helpottaa kierrätystä.

Näitä asioita kuitenkin määrätään osittain jätelain perusteella annettavissa asetuksissa eikä niiden lopullista tekstiä ole vielä esillä.

Nissinen Jouni

Suomen luonnonsuojeluliitto ry - Jouni Nissinen, suojelupäällikkö